

Sygn. akt I PK 263/17

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. K.
przeciwko P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt VII Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 29 czerwca 2017 r., sygn. akt VII Pa [...], oddalił apelację powoda M. K. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z 20 października 2016 r., sygn. akt IV P [...] (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej koszty postępowania apelacyjnego. Powód apelacją zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w zakresie rozstrzygnięcia o oddaleniu powództwa o zapłatę oraz kosztach postępowania.

Wyrok Sądu Okręgowego powód, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 3 i § 5 k.p. w związku z § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z

dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167 ze zm.), przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wysokość ryczału za nocleg podczas odbywania podróży służbowej może być korygowana przez postanowienia umów o pracę i ustalana przez pracodawcę w wysokości niższej niż określona w wymienionym wyżej rozporządzeniu oraz że dla skuteczności roszczenia pracownik winien wykazywać, że koszt noclegu został przez niego rzeczywiście poniesiony.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania, czy kierowca wykonujący przewozy w transporcie międzynarodowym objęty jest w zakresie należności z tytułu noclegu przepisami art. 77⁵ k.p. oraz powołanego wyżej rozporządzenia, w szczególności jego § 16 ust. 2, a także czy pracownik - kierowca winien wykazywać - w celu uzyskania zwrotu kosztów noclegu - ich rzeczywiste poniesienie.

Skarżący wskazał, że w orzecnictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego kwestia ta wywołała daleko idące rozbieżności i doprowadziła do ukształtowania się dwóch linii orzeczniczych. Według pierwszej, ryczałt noclegowy przysługuje pracownikowi, który niewątpliwie musiał gdzieś nocować w czasie wyjazdu służbowego poza miejsce zamieszkania, niezależnie od tego, czy rzeczywiście poniósł jakiegokolwiek koszty noclegu oraz w jakich warunkach faktycznie nocował. Pracodawca jest zwolniony z obowiązku wypłacenia ryczału za nocleg wyłącznie w razie zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu, zaś ocena, czy pracodawca zapewnia kierowcy bezpłatny nocleg powinna dotyczyć faktycznych warunków zapewnienia pracownikowi odpowiedniego miejsca do nocnego wypoczynku, co nie ogranicza się tylko do jakości miejsca do spania znajdującego się w samochodzie, ale do zapewnienia odpowiedniego standardu nocnego wypoczynku „dorosłemu pracownikowi”. Z kolei, według drugiej linii, wyposażenie pojazdu w miejsce do spania, z którego korzysta kierowca w czasie nocnego wypoczynku, wyłącza możliwość dochodzenia jakiejkolwiek rekompensaty za brak hotelu, chyba że co innego wynika z umowy lub aktów wewnętrznych (tak między innymi wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2013 r., II PK 296/12).

Skarżący wskazał również, że w tym kontekście kluczowa i sporna jest również kwestia, czy uregulowanie należności z tytułu podróży służbowej w układach zbiorowych, regulaminach wynagradzania lub umowach o pracę wyłącza odpowiednie stosowanie przepisów rozporządzenia wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., czy też dzieje się tak jedynie w wypadku korzystniejszego ich uregulowania niż w przepisach wykonawczych. Skarżący stwierdził, że w tym kontekście część sądów uznała, że pierwszeństwo mają te regulacje, które są korzystniejsze dla pracownika, a zatem w przeważającej większości spornych spraw będą to przepisy rozporządzenia ustalające limity dla pracowników sfery budżetowej (tak np. wyroki Sądu Najwyższego w sprawach: I PK 71/13, II PK 230/11). Skarżący dalej wskazał, że usunięcie kontrowersji dotyczących omawianych wyżej kwestii miała na celu niezwykle istotna uchwała Sądu Najwyższego (skład siedmiu sędziów) z 12 czerwca 2014 r., sygn. akt II PZP 1/14. Odnotował również stanowisko Sądu Najwyższego przyjęte w uchwale z 7 października 2014 r., sygn. akt I PZP 3/14. W ocenie skarżącego, pomimo wydania tych uchwał w orzecznictwie sądów powszechnych nadal pojawiały się poglądy przeciwne, czego wyrazem jest także zaskarżone w tej sprawie orzeczenie. Skarżący wskazał również, że w przedmiotowej sprawie wypowiedział się również Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 24 listopada 2016 r., sygn. akt K 11/15, którego skutki nie obejmują jednak stanu faktycznego tej sprawy.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z wyżej wymienionych okoliczności, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc

pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Skarżący, uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Przez istotne zagadnienie prawnego rozumie się problem prawny, który nie tylko występuje w danej sprawie, ale ma przy tym znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wynika z tego, że twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, gdy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Jeżeli zatem Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prezentowanej przez skarżącego i wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzeczeniu co do interpretacji wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu, nie można uznać, że w sprawie występuje zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. przykładowo postanowienia Sądu Najwyższego z 11 września 2013 r., II UK 189/13, LEX nr 1675287; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522).

Należy wskazać, że Sąd Najwyższy zajął stanowisko w uchwale z dnia 26 października 2017 r., wydanej w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, sygn. akt III PZP 2/17 (OSNP 2018 nr 3, poz. 28) odnośnie do wszystkich problemów prawnych wskazanych przez skarżącego w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy przyjął, że po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. akt K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93), do pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p., a zastosowanie tego przepisu wynika z art. 5 k.p. i jego odpowiednika, czyli art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców. Ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w

transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167). Sąd Najwyższy jednocześnie wskazał na konieczność oceny takiego postanowienia umownego, regulaminowego lub układowego z perspektywy zakazu przerzucania na pracownika kosztów noclegu w podróży służbowej, podkreślając, że ryczałt przewidziany w umowie o pracę, regulaminie wynagradzania lub układzie zbiorowym pracy powinien zostać tak ukształtowany, aby dawał rzeczywistą, a nie iluzoryczną możliwość zrealizowania tej potrzeby. Sąd Najwyższy w uchwale tej wyjaśnił również istotę ryczałtu za nocleg, wskazując, że jest to świadczenia kompensacyjne, które z uwagi na jego formę (ryczałt) z założenia oderwane jest od rzeczywiście poniesionych kosztów. W zależności od konkretnego przypadku kwota ryczałtu pokrywa więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione. W rezultacie, jeśli pracownik ich rzeczywiście nie poniesie, to i tak przysługuje mu ustalony ryczałt.

Powyższe stanowisko jest ustabilizowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, na co wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 6 listopada 2018 r., sygn. akt I PK 145/17 (niepubl.).

Skarżący nie przedstawił zatem zagadnienia prawnego, które nie zostało dotychczas rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy ani też zagadnienia prawnego, co do którego istnieją rozbieżne poglądy, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.